

Azərbaycan və Mərkəzi Asiya: Vahid strateji məkanın dünyaya gəlməsi

Ötən bazar günü günəşli Daşkənddə tarixi hadisə baş verdi - Mərkəzi Asiya dövlət başçılarının 7-ci Məşvərət Görüşü keçirildi. Bu toplantı təkcə növbəti diplomatik forum kimi deyil, həm də Azərbaycan və Mərkəzi Asiya ölkələri arasında əlaqələrin keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoyması ilə yadda qaldı. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bu formata ardıcıl olaraq üçüncü dəfə qatıldı. Lakin bu dəfə onun iştirakı qonaq statusunda deyildir. Azərbaycan bu qurumun tamhüquqlu üzvünə çevrilərək ümumtürk integrasiyasının yeni bir erasını başladılıb.

Bir müddət öncəyə qədər əməkdaşlıq modeli "5+1" formatı ilə xarakterizə olunurdu - yəni beş Mərkəzi Asiya dövləti və ayrıca tərəfdaş kimi Azərbaycan. Lakin bu yanaşma artıq tarixə çevrilib - siyasətin reallığı yeni bir baxışın formalaşmasına səbəb olub: altı dövlət vahid geosiyasi layihə çərçivəsində birləşir. Burada sərhədlər formal anlayışa çevrilir, ortaq taleyə doğru birlikdə addımlanır. Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyevin təsirli ifadəsi bu prosesin mahiyyətini dəqiqliklə izah edir: bugünkü münasibətlər artıq "kimyəvi birləşmə" nümunəsi olaraq "6" formulasına çevrilib. Bu, birlik, qardaşlıq və ortaq tarixi missiyanın simvoludur.

Əsrlər boyu gözlənilən yaxınlaşma

Dünən hələ strateji plan kimi görünən münasibətlər bu gün gerçəkləşir. Azərbaycan artıq "körpü" rolundan çıxaraq Xəzərin hər iki sahilini əhatə edən geniş coğrafi məkanın ayrılmaz hissəsinə çevrilir. Bu integrasiya uzun müddətdir ekspertlər və beynəlxalq müşahidəçilər tərəfindən müzakirə olunurdu, lakin məhz Daşkənd görüşü ilə rəsmi təsdiqini tapdı. Azərbaycanın Mərkəzi Asiya dövlət başçılarının Məşvərət görüşünə daimi üzv kimi daxil olması bütün iştirakçı ölkələrin maraqlarına cavab verən, uzunmüddətli əməkdaşlığa əsaslanan məntiqli addım oldu. Bu integrasiya birdən yaranmayıb - buna sistemli və məqsədyönlü şəkildə addım atılıb. Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, son üç ildə Mərkəzi Asiya ölkələrinə 14 dəfə səfər edib, həmin ölkələrin liderləri isə Azərbaycana 23 dəfə təşrif buyurublar. Bu səfərlər sırf diplomatik protokol deyil, sözlərlə yox, əməli addımlarla təsdiqlənən qardaşlığın göstəricisidir.

Elə yalnız Füzulidə Mirzə Uluqbəy adına məktəbin və Qazaxıstanın dəstəyi ilə yaradılmış Kurmanqazı adına Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzinin fəaliyyətə başlamasını xatırlamaq kifayətdir. Ağdamda Manas adına məktəb artıq şagirdlərini qəbul edir. Bundan əlavə, bu ilin oktyabrında Türkmənistanın hədiyyəsi olan bir məscidin təməli qoyuldu - o, qardaş dəstəyinin mənəvi simvoluna çevriləcək. Bütün bu yeniliklər xalqlarımızın qarşılıqlı hörmətinin, həmrəyliyinin və vahid gələcəyə inamının abidələridir.

Yeni qitəvi güc mərkəzi

Bu gün Azərbaycan və Mərkəzi Asiya sadəcə coğrafi qonşular deyil, Avrasiyanın xəritəsində yeni güc mərkəzi yaradan strateji tərəfdaşlardır. Onları birləşdirən dərin tarixi köklər, etnokulturoloji əlaqələr və ümumi iqtisadi maraqlardır. Xəzərin sahillərindən Tanrı dağlarına qədər uzanan birlik, Avrasiyanın "ürəyini" formalaşdıraraq global maraqları özündə cəmləyir. Bu transformasiyanın əsas elementi - Çin ilə Avropanı Azərbaycandan keçməklə birləşdirən "Şərq-Qərb" nəqliyyat arteriyası olan Orta dəhlizdir. Geosiyasi dəyişikliklər fonunda bu layihə artıq xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan yalnız tranzit ölkə deyil, həm də bu dəhlizin təhlükəsizliyini və səmərəliliyini təmin edən əsas iştirakçıya çevrilir.

Son üç ildə Orta dəhliz üzrə Azərbaycanın üzərindən daşınan yük həcmi 90% artıb. Ələt Beynəlxalq Dəniz Limanı, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu, doqquz beynəlxalq hava limanı və güclü yük aviasiyası Azərbaycanın global logistika xəritəsində əsas qovşağa çevrilməsinə imkan verir.

Tezliklə Zəngəzur dəhlizi Azərbaycanın cənub bölgələrini də bu şəbəkəyə daxil etməklə tranzit imkanlarını ikiqat artıracaq. Bu layihə təkcə yol deyil iqtisadi və siyasi birliyin açarıdır. Bu, malların, ideyaların və mədəniyyətlərin sərbəst hərəkəti üçün yeni bir məkanadır. Dəhliz XXI əsrin ən mühüm nəqliyyat layihələrindən biri kimi tarixə yazılmağa hazırdır.

Rəqəmsal və enerji integrasiyası - zamanın tələbi

Amma yük daşımaları yalnız işin başlanğıcıdır. Daha böyük proseslər rəqəmsal və enerji sahələrində baş verir. Xəzərin dibi ilə çəkiləcək fiber-optik kabel - "Rəqəmsal İpək yolu" Asiya ilə Avropanı məlumat axınları ilə birləşdirəcək. Paralel olaraq, region ölkələrinin elektrik şəbəkələrini birləşdirəcək sualtı enerji xətti də layihələndirilir - bu, "yaşıl enerji"nin ixracı üçün global platforma yaradacaq.

Bu təşəbbüslər Azərbaycan və Mərkəzi Asiya tarixində yeni səhifə açır. Region artıq yalnız iqtisadi cəhətdə deyil, həm də rəqəmsal və enerji sahələrində qabaqcıl mövqeyə çıxır. Neft, qaz, bərpaolunan enerji və texnoloji potensialın birləşməsi gələcək üçün möhkəm təməl yaradır.

Strateji gələcək - dünyaya nümunə

Azərbaycan və Mərkəzi Asiya təkcə regional blok deyil. Bu, yeni siyasi düşüncə modelidir, dünyadakı parçalanmalar və ziddiyyətlər fonunda suveren və müstəqil yanaşmanın parlaq nümunəsidir. Qazaxıstan, Özbəkistan, Türkmənistan, Qırğızıstan, Tacikistan və Azərbaycan - bu altı dövlət bərabərhüquqlu əməkdaşlıq yolu tutaraq kənar təsirlərə qarşı müstəqil davranırlar.

Geosiyasi çətinliklərə baxmayaraq, region öz gündəliyini müəyyənləşdirdi: inkişaf, integrasiya və sülh. Bu birliyə güc verən də elə budur. Bu gün Azərbaycan və Mərkəzi Asiya vahid geosiyasi orqanizm kimi irəli çıxır - azad, müstəqil və iddialı. Bu ittifaq qarşılıqlı fayda və ortaq tarixi yaddaşa söykənərək qurulur. Uğurlar ədalətli, perspektivlər parlaqdır.

Qarşıda yeni üfüqlər, böyük layihələr və gələcək uğurlar dayanır. Lakin bu integrasiyanın başlıca gücü xalqlarımızın iradəsində, qardaşlığında və birliyindədir. Biz böyük dəyişikliklərin astanasındayıq.

Bu şanlı yolda xalqlarımıza uğurlar arzulayırıq!

AZƏRTAC